

Изази Суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ за годи-
ну ф. 6, за по године ф. 3,
за четврт године ф. 1 и
50 новчића.За АУСТРО-УГАРСКУ
за годину ф. 6, за по год.
ф. 3, за четврт године ф.
1 и 50 новчића.За СРБИЈУ за годину
ф. 7 за друге земље ф. 8.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата шаље се
плаћеним писмима неп
средно администрацији «Г.
Црногорца» на Цетиње,
може се и картом упу
ницом на пошту у Ко
Дописи пишу се уредни
тву. Рукописи се не враћајуЗа огласе плаћа се
рда 5 новч. За огласе ве
и и дуже вријеме мање

Телеграфске вијести.

Бечки „Кореспонденц-биро“ јавља

ПРИГРАД 24. Септембра: «А-
жанс Хавис» јавља, да је Мехмед-
Алија примио заповијед над војском
проти Црној Гори састављеном из
последњих резерва.

КАРАЈАЛ званично: Услед по-
следњих операција, Муктар-паша
напустио ноћу већи дјео својих по-
ложја, између којих Кизилтепе и
узмакао гоњен од Руса, који заузеше
линију Хаџивали, Суботан, Кубверан.

Читаоцима.

«Глас Црногорца» престаје за
неко вријеме излазити.

Поштовани предилатници нека се
дотле стрпе. Кад лист опет почне
излазити ураћунаће се свакоме него-
ва предплата. П. Г. уписници, који
дугују предплату, нека што прије
измире свој дуг.

«Телеграфски биро» «Гласа Црно-
горца» постојаће и даље. Ко год хо-
ће, може се предилатити на телеграф-
ске вијести с нашега бојишта и до-
бијаће их уредно и најбрже.

Цетиње 30. Септембра 1877.

Стево Чутурило
уредник.

Бој код Плијевне.

(Продужење телеграма «Дели-Нуса»).

На лијвом крилу руском, у лов-
чанком селу, у сриједу 30. Августа.
Вијех у друштву ђенерала Зотова,
кад је битка у уторник (29. пр. м.) запо-
чела.

Бјеше 11 сахата. Зотов се налазио
с цијелим штабом својем на окомку
брежуљака, који се простиру из Радшева.
Руске батерије одпочеше тиху канонаду а
Зотов ми рече, да ће се јуриш почети
између 2—3 сата после подне, — али у
томе зачумо жестоку пуцјаву пушчаног
огања, која се на један пут оцу на убојном
реду лијево од ловчанског села и очевид-
но ширила покрај тог села све до под-
ножја радишевских висина и још даље
преко грена њиховијех до самог Рад-
шева. — Сви бјесмо зачуђени.

Ђенерал Зотов погледа на сахат и
рече: «Шта је то? Још није кучуно сат
за нападај!» Скочни у седло и без од-
лагања сиђем се низ радишевске висине
у долину, — је је пуцјава била најжешћа,
— да би дознао право стање ствари.

Прилично вријеме заоста се немогаше
разликовати, с које је стране учињен на-
падај, да ли са стране Руса или Турака.
Магла и дим бјеше тако густа, да се баш
ништа није могло оазити; само из про-
мјенљиве грмљавине топова могло се у
неколико судити о току боја,

Скоро цијели сахат немогаше се ђе-
нерал Зотов увјерити о томе, шта се у-
право догађа. По наредби Зотова требало
се приступити јуришу тек између 2 и 3
сата, — немогаше, дакле, бити другчије,
но да су Турци руску војску прехитрили
и сами на њих јуришем ударили. У ствари
так бјеше ово:

Скобелев и Имеретински, којима
бјеше наређено, да изврше намишљени
нападај против турске редуте, морадоше
ради те цијељи сва своја одјељења пове-
сти к брежуљку, који лежи према реду-
тама на савијутку села, који стоји у сри-
једи.

Баш с тога брежуљка бјеху Турци
прије четири дана на Скобелева јуришем
дарали, од то доба пак измакоше се
Турци одатле, остављајући на бојишту
уаму слаба одјељења коњаника. Скобелев
ође о 11 сати напријед, да заузме тај
брежуљак. Турци само што оеуше против

њега жестоку физилату — то бјеше по-
четак цијелог боја, који је тако неочеки-
вано побудно позорност нашу. До тога
часа нијесам могао поњати, да ли Турци
спремају свеопшти нападај, или да ли је
излет њихов била последица Скобелевог
нападаја. У кратко, турски нападај раши-
рио се од ловчанског села преко Плијевне
к окомку радишевском.

У средини његовог грбена диже се
повисоки врх. Од тога мјеста па до краја
грбена, који је једва једну инглишку
миљу удаљен од Плијевне, намјестише
Руси 28 топова, већном на 1000 или
1200 лаката далеко од турскијех редута и
нашина.

Ови топови пријетише Турцима не-
престанијем нападајем. Изгледа, као да су
Турци наумили учинити одлучан нападај
и одмах заузети грбен радишевски. Глав-
ни циљ њиховог нападаја бјеше управ-
ља против више поменутог врха, који
лежи баш преко пута од једне турске ре-
дуге. Услед густе магле и дима бјеше
немогуће подобро разазнати позиције обје
непријатељске стране.

Бој је трајао до 2 сата.

Турци ударише на Скобелева три
пута, али он их је увјек одбио; осим тог
покушаху два пута, да на јуриш узму
грбен радишевски. Битке, које су Турци
при томе имали са Скобелевом, бјеху
кратке, брзе, али жестоке: Последња од
њих није трајала дуже од 5 до 10 минута.
Ту појаву ваља приписати особитом на-
чину, какав Скобелев употребљује: Он је
издао својој војци наредбу, да уздржи
своју пуцјаву, док се Турци не приближе
на 100 крока, а тада управе Руси, на дан
знак, такав пушчани огањ на непријатеља,
коме никаква војска неби могла одољети.
У истом тренутку, у ком су Турци на-
ернули, плусак кугала рускијех одбио је
нападаче натраг.

Три пут се бацнише Турци на суверет
Русима са главном војском својом, три
пут бјеху одбијени истијем наглијем и
жестоким дочеком.

Али нападај, ког су Турци учинили
против окомка радишевских, трајао је
многодуже и Руси га нијесу тако снажно
одбили. Тек око 2 сата почела је рикати
топовска грмљавина, што је значило, да
је бој за овај тренутак при крају. —
Магла пак у неколико зе распрштала, те
бјеше могуће прегледати позиције обје
стране.

Да су Турци претрпели при својем
нападајима ужасно велике губитке, јасно
и ван сваке сумње, јер изнашају ли гу-
битци Руса, који у овјем бојевима бјеху
са источне стране довољно заклоњени,
500 људи, то се заоста губитци Турака
могу рачунати на 3000 људи.

Тродневна канонада им је пак, оче-
видно, учинила врло мало штете; бјеше
јасно, да се сматрају доста силинијем, да
поднесу и ту околност, да буду одбијени,
и ако могуће бити увјерени о томе, да ће
Руси без сумње одмах са своје стране
против јуриш предузеги.

Заоста, одбијањем овјих нападаја
турскијех учинише Руси много више, но
цијелом својом тродневном канонадом и
спремнише много бољи приправни корак за
јуришање са своје стране. Губитак руске
војске у пређашњим бојевима бјеше
тако грозан, да неби било чудо, кад би
се питало, да ли неће њена одважност
остати узалудна после таквијех страшни-
јех бојева, на ма била то најљешња вој-
ска на свијету.

Тијемприје бјеше тај успјех сматран
као врло добар знак за замишљен нападај
руски, који као да је баш ради те цијељи
добивен и одмах предузет, тако, да тек
што је пуцјава на по сата била престала,
одмах се поновила с ужасном интензив-
ношћу.

Заузео сам мјесто мало даље иза
ловчанског села између лијевог крила
Криденеревог и деснога крила Скобелевог,
одакле имађах повољан изглед, кад је то
магла и дим допуштао, на окомке бре-
жуљака, који се крију иза Радшева. Не-
посредно на десној страни од Плијевне је
је заповједао Крилов и око редуге на за-
падном крају ловчанског села, је је на-
ређивао јуриш Скобелев, лежала је на

земљи тако густа магла, да сам могао
судити о току боја понајвише од грмља-
вине топова и топота коњкиг. Али у ко-
лико сам могао својем сопственијем очи-
ма назрети, у колико ми је приповједао
ојм Скобелев и официри, који су у боју
учествовали, могу вам дати следеће ши-
роко извјешће.

У неколико десно од мене, је је ђе-
нерал Крилов јуришао на редуге, које
недалеко од Плијевне леже, бјеснила је с
почетка ужасни пушчани огањ цијела два
сата; бјеше то непрекидна, заглушујућа
цудњава, која је у свему наличила на
грмљаву топова.

На окомцима брежуљака радишев-
скијех могу се виђети руски топови, како
из ждријела својих огањ сипају. Грозна
убојна врева трајала је скоро два сата.
Руски топови бацају своје пројектиле до
редуге, дочим је пјепадија са својем
пушкама непрестано палила на насип ре-
дуге. Затијем пођоше нападајућа руска о-
дјељења опрезно под заштитом дима, маг-
ле и жита у околини да заузму позиције,
што је могуће ближе к редутама, прије
но што би нагло на њих навалила. Од
прилике у 5 сати дуну оштри вјетрић,
који разгна мрак од дима, — а у том
тренутку смотрим пред редугом, која до-
де код Плијевне стоји, како знатна сила
рускијех војника нагло себи крчи пут
кроз жито и уз «Ура» — усклике напријед
продиге. Бјеше очевидно, да пуцјава тур-
ска бјеше у том тренутку приморана на
потпуно ћутање плуском рускијех пуш-
чанјех кугала и нештетивнијем гранатама
рускијем, које као смртоносна туча уда-
раху о редугу. Тренутак бјеше врло по-
вољан за нападај. За један моменат није
се знало, да ли су Турци ту редугу већ
оставили или леже сакривени иза редуг-
нијех преобрана, очекујући непријатељски
нападај. Али ово питање бјеше брзо раз-
ријешено. Тек што су Руси са «Ура» —
усклицима предузели јуриш, загрми же-
стока пуцјава на цијелој линији редугног
преобрана и цијела редуга обви се у гу-
сти облак бјеличастог дима. Из редуге
сипу тако јак плусак пушчанијех кугала,
да изгледаше, као да ни сама муха неби
могла сигурну смрт избјећи... А на то
ждријело смртоноснијех кугала појурише
Руси с ратнијем усклицима... који ми
изгледаху као — узалудна усклицавања,
ено их потонуше у дубоке јаркове и за
један тренутак несташе из очју нашијех
— али се опет појавише, — и опет их
нестаде у долини пред преобранима стра-
шне редуге, јурећи свом силом напријед,
као да су турске кугле од — хартије. Али
како се, на жалост, очевидно проћерују
редови њихови... Хоће ли моћи доћи до
предвијех насипа редуге, са којих се
проишлет просипље? Је ли могуће било,
слабијем тијелом људскијем у вјетар раз-
нијети овај страشان круг од пламена?
Нама то изгледаше као гола немогућност:
Кад би само једна једина од свакијех де-
сет смртоноснијех кугала непријатељскијех
постигла своју цијељ, за цијело се неби
ниједан од овјих храбријех војника рус-
скијех натраг повратио. Очекујући, да ли
ће се нападачи опет манито бацити на
редугу, рука ми је тако задрхтала од уз-
буђења, да нијесам могао у својем ру-
кама задржати далекоглед, већ сам се на
један тренутак ослонио на прост вид мој.
Руси се очевидно већ претближаваху к
самој редуги, — још само један снажан
затрклај — и свему би крај био. Треба-
до је само руку оружити, па да палма
од побједне падне на руску страну... али
на смрт оеуђенијем нападачима требало
је по сваку цијену послати новијех, свје-
жијех сила, новијех непроријеђенијех ре-
дова, који би им неодољивом силом по-
могли, да заузму насипе и преобране ре-
дуге, и још другијех сила, који би довр-
шили жестињу јуришећег напада. Очима
сам тражио око себе ту неизбјежну пот-
пору... питао сам се, да ли ђенерал чини,
што му је дужност, да би храбријем на-
падачима у помоћ прискочио. Али моје
обзирање бјеше узалудно... крв ми се
смрзавала, кад сам видио, да ће сва та
пројска храброст и неустрашимост, све то
надпрародно жртвовање сопственог жи-
вота, рускијем нападачима само од про-
насти бити. Ни један човек није им био

послан у помоћ! Видно сам поједини
како се за себе са силом одважност
на еспланади боре — а у том тренутку
ваљаху се већ у крви својој... Само и
се половина снасло из страшног кот-
наклене редуге; — и њима, који су бј-
жали у грозном нереду и у неодржијем
вијем змијскијем клупчадима, њима, кој
су рањени, готово уништени, на смрт по-
гођени, њима, који су на путу од умор
на слабачка кољена клецали, бјеше послан
на суверет цијела — два батаљона! Дв
батаљона! — заоста, исто толико могл
би заповједништво руско постићи пошља-
њем — једног десетара и два човјек
Не два батаљона, но два пука, — а
«пост фестум», но онда, кад је томе бил
потреба, т. ј. кад су руски нападачи још
у првој срчаности и храброј одважно
рукама дохватили страшни гласи. Та,
би потпура стигла на бојиште баш у пра-
вом тренутку, кад би се изход боја ке-
лебао између пораза и побједе, тада б
јуриш новчијех, свјежијех сила нападајне
заоста заузео гласи и преобране непри-
јатељске, тада побједо, коју су храбр
нападаци својом крви испунили, неби
последњем тренутку била истргнута
њиховијех руку. — А мјесто тога посла
Крилов на бојиште — два батаљона, и т
кад је већ било — доцкан. Војници об
батаљона пођоше с чврстом вољом и
бојиште и несташе их за час, у једно
тренутку, у најгушћој магли и у бјели-
часто-мрачном диму. Наше узбуђење
стигло је свој врхак, — бјеше нам,
да смо хтели за миглот проиети за
нове жртве, послане управо на
Било је немогуће, просто немо
нови батаљони понове несрет
изгледом, који би се преста
лијој боји. Оба батаљона бјеху
шанај баш тако, као на сигу
паст!

Опет покри магла тужну појаву
опет обви редугу, Турке и Русе. Тутњава,
која је почела с новом жестином, наго
вјештавала нам је, да се проклети јуриш
опет започео. За кратко вријеме све се
примири, — знак да је све било по ст-
ром. Други нападај одбили су Турци јо
много снажније но први... Нападај Кри-
денера и Крилова, предузет с окомом
радишевских на цијелој линији сврши
се са жлоћем неусијехом. Другчије
се није ни могло очекивати.

Сасвијем другчије бјеше наређен на-
падај на лијево крило турско, је запови
једаху кнез Имеретински и ђенерал Ско-
белев. Баш кад је битка најжешће бје-
снила у цијелој војци руској и десно о:
мене; кад се ратни усклик орло ок
самих редуга турскијех, Скобелев се
спремао на јуриш, али све до тог часа,
док Крилов није и по други пут одбије-
био, није Скобелев нападао, али се за на-
падај теме приправио. У 4 сахата
стави 20 тва на окомак брежуљка,
који доминира Плијевном. Вијех само н
100 крока удаљен од редуге. На један
пут угледах како се снажан стуб од дим
све више пене и њему у одговор загрми
страшно са моје лијеве стране, у удаљењ
од 500—600 крока. Вијаше очевидно, д
Скобелев, небринући се особито за оне
ност, која је пријетила његовијем та
знатно напријед истуренијем топови
бјеше одлучно, да ма по какву ције
заузме редугу, која је пријетила преко
ње лежала. Редуга је ова двојструко уг-
врђена а стоји баш на мјесту, у коме се
савија пут из Ловчанског села у Плијевну.
Скобелев пође са својом оружном силом
доље низ планине све до раскрића, у чијех
се домаћају налазила непријатељска ре-
дуга. Чим отворише Турци на њега из
своје редуге жестоку ватру, Скобелев је
најдураније издржао на свом мјесту и
почео им одговарати пуцањем с толико
граната, да је шњима у правом смислу
редугу засинао, Скобелевски људи гле-
даху, да добију све могуће законе, који
би им били од користи. Своје топове и
мјестије је Скобелев тако, да је многи
топ турски био демонтован. Цупа три сата
трајала је ова јака канонада и баш кад
је Крилов по други пут био одбијен, пу-
цјава из турскијех редугнијех топова
против Скобелева почела је ослабљивати.

Овај тренутак сатрао је Скобелев да згодан, да предузме амбициозни напад. Његова оружана сила састајала се из 4 пука редовне војске и 4 стријелачка пука.

Затим, баш кад су руски топови с најјачом силом грмјели, спој је Скобелев под њиховом заштитом малој даљини испред насипа ниског фежуљка редите пук владимирски и долски с два стријелачка батаљона.

Ово спојење извршио је Скобелев у удаљењу од 1200 јука од спољних крајних редутних насипа. Заузевши становиште, што је могуће корисније, да би могао следити за током јуриша, нареди да се с канонадом престане и у име бога пође с јуришаљем напријед. Уједно је издао нападајућој војсци налог, да непуца при свом нападу, после чега војници за звук звирке и с развијенијем барјацима пођоше напријед, ње их брао нестале у густој магли и диму.

Скобелев је једини ђенерал, који посматра бојиште обично из непосредне близине, тако, да се дотиче сваког тренутка јуришајућих војника. Одлазећа јуришећа одјелења на скоро се једва могле виђети, јер бијаху обвијена у неку страшну и тајносну — убојну таму. Скобелев опази, да се бој почиње, и ако врло слабо, колесати; одмах, без одлагања, пошље нов један пук на бојиште у помоћ нападачима, те с великом пажњом посматраше успјех овог новог корака. Људима, који су нападали, бјеше сприједна слана нова помоћ, али турска редута пала је такав огањ, такав смртоносан плусак пушчане ватре с нечувеном интензивношћу, да је нападајући ланац руски с нова био разрушен.

У том плуску од кугала стајао је Скобелев, а ни длака с главе није му спала. Цијела дружина његова бјеше му огинула или рањена, па и вјераи Киргиза у бјеше турском куглом у раме рањен.

Скобелев виђе, ђе јуришећа војска почиње с нова слабити, због чега пошље четврти и последњи свој пук либавски на ласп редуте.

С нова поможе ова свежа оружана сила охрабреним нападачима, да доспију е спољне стране редутних насипа, али отоносна туча непрестано је још падала редуте против Руса: Војници руски и се ваљаху у крви својој и исход бјеше повољан за Скобелева.

Јуриши ланац руски тек што се нападају раскидати, слабити, бјеше врлијем, да настане обрт: дута још могла насти у општеу...

Скобелеву није остало више осим стрељачка батаљона, највешњих војника његовијех. Сједувши брзо као мучка у седло, појурн Скобелев на челу та оба батаљона на бојиште. На путу охрабри и погони напријед заблуделе војнике долетивши до својих јуришећих људи васпостави одважност и срчаност прашњих нападача. У тренутку уредереди ову оружану силу своју и у највешњој јури ратној полетише храбри војници руски за њим. Цијела редута небјеше ништа друго, но једна снажна зграда у ватри и диму, из које је полазила пуцава и прања, ломљава и гигање, громовско рикање понова и непрекидна праска пушчана. Скобелевјева сабља у пола се сломила. За тренутак доцније, баш кад је скакао преко јарка, коњ Скобелева, ударен куглом турском, тешко се стропошта у јарак. Скобелев остаде неповријеђен. Брзо као стријела скочи са земље кликнувши страшнијем гласом, пође даље а за њим војници с громним, очајним крицима...

Као огромна лавина прескакаху туче нападача преко јарака, засијнуше својом брзином блесак пуцања турског, провалише у унутрашњи насип редуте, пођоше преко преобрана и неодољивом чилом поплавише цијелу редуту...

Руски бајунети за час свршише цијелу ствар — нико од Турака у реду није добио шардона. Велико ускливање означавало је, да је редута била зета и да је бар један уд страшног несавезног утврђења турског у рускијем рубукама.

При погледу на страхан успјех пушчане пуцаве турске из редутних насипа на јурише Криловљеве, назвао сам голом немогућношћу, да тај пламтећи круг могу слаби смртни људи провалити, — но, Скобелев је доказао противно. Али с каквим жртвама?! На простору од неколико тотина крока, на гласију, на спољној страни насипа и у јарку лежаху, — три хиљаде људи, дакле четвртина оружане силе његове ваљало се у крви својој...

У стању смо саопштити једно писмо управљено на књажевског великог војводу, Господина Божа Петровића, из кога ће поштовани читаоци виђети, каквим саучешћем наша руска браћа прате подвиге наше и како уважавају храброст и витештва своје браће Црногораца. Ево писма:

Ваше Превосходитељство
Велики Војвода!

Наше новине «Руски Мир» превеле су по «Гласу Црногорца» јуначки расказ о пилерском јунаку, Луки Филипову. Услед тога један из наших родољуба, г. Анањев изволео је жртвовати истоме Луки деведесет рубаља, и заробљеноме Турчину, који је ранишег се Луку изнео и додио у црногорски логор двадесет и пет рубаља, које новце имамо част, послати Вашему Превосходитељству, да их дотичним изволите предати.

Желећи Вама братски сву и на сваком кораку у корист ослобођења наше браће сваки напредак и успјех, како Вам га је Бог и досада давао, молимо да примите увјерење нашег високог поштовања с којим имамо част остати.

У Петрограду, 13. Јулија 1877.

Вашег Превосходитељства
покорни слуга
Редактор и издавалац
«Рускога Мира»
Берг с. р.

ДОПИСИ.

КОТОР 17. Септембра 1877. Благо нама, када доживјесмо, чути и виђети оно, што смо тек из далека слутили и да тако кажем, у тишини питали, те никакмо не могли с истином на виђело. — Да се разумијемо: Мјесна војничка посада, коју знојем плаћамо да нас брани, била је, јест и бити ће док међу нама стоји, узрок сваког неспоразумљења па и сукоба између ње и нас, па пушком и сабљом, што јој је дато да мир и ред држе, немир и неред подиже. — Ово је прва истина; а сада чујте другу: Нека дјечурлија, тобож заступница аутономије у Котору, били су, јесу и бити ће једини стожери, око којих се врте нереди, немири, сукоби, српбе и многе друге незгоде, од којих сваки мирни и поштени грађани мора бјекати.

Пошто смо ове двије истине споменули, постараћу се да их потврдим с доказима, које срећом нам даде бјесна војничка посада и которска аутономашка дјечурлија.

Познато је да међу мјесним војницима има и Мађара, и таквих још, који сваку границу прелазе. Наравно је дакле, да они врзе особито Црну Гору и Русију, а нарочито нас, који прамат тим владама нашу сућуд изјављујемо, премда увјек у границама вјерне поданости прамат Хабсбуршкој кући, те плети мрежу, клевету, узналајку духове, па напоком нападај. Ми се до душе увјек устезавали и њово неуљудно и поругатељно понашање трпјели. Но капља за капљом и камен пробије, а камоли неће од дана на дан њихово изазивање нас на одпор изазвати. Али се тај одпор једино из ријечи састајао, те њих то још више узари. Пеншту, Беч и Задар у помоћ звали па када виђели, да им ни то не помаже, чекали згоду, да се сами освете. Дође последњи дан православног поклда. У мјесном казалишту много Срба Которских и Црногорских, а неколико војника. Ови последњи, када прилику виђеше, а аутономашку дјечурлију крај себе имали, заораше, да хоћу чардаш играти. Наравно да се велика гунгула подигла, и да не бје мирних грађана наше горе, бог зна, што се шћаше догодити. Еле се ствар добро сврши; али Мађари, којима није била намјера да се само овако сврши, пријавише ствар мјесном суду, који у истрав нађе кривце г.г. професоре А. Мркушића, Ј. Јакшића и Д. Јовановића, да су наиме увриједили мађарску народност. Ствар дође пред поротнички суд. Расправа се води и од 32 свједока не нађе се ни један, да каже чин један који би увриједио ту оглашену народност мађарску. Једини ц. к. окружници против г.г. професора свједоче, који су на свршетку гунгуле дошли и који се међу собом слагали нијесу. Војници који су слушали и гледали грјали су усне, што расправа више у корист и славу иде, него на штету и срамоту, како су бајати они хћели. Неки подофицир Томандел не могавши се даље уздржати, но почме богме у истој соби испод гласа грдити, нападати г.г. обтуженнике, док га један од овјих зачу и заиска од предеједника судског стола, да буде из

собе удаљен. Предеједник му нареди и наш подофицир мораде стидно изаћи, ама полазећи запрјети да ће г. Д. Јовановића прије или послје убити. Људи који то чуше, одма пред цијелим судом јавише, а суд одма посла писмену наредбу на војничко заповједништво тврђаве да кривца затвори, како ће се даље проти истога законом поступати. Но нама није толико да опазимо његову кривцу, колико да покажемо један чин, који нам даје увјерења, да казати можемо: Војници су криви сваком нередом, јер када Томандел пред судним столом, пред поротницима, пред народом изазивље, како неће пред грађанином на четири ока? Јели овистина која се неда побити? А сад чујмо другу.

Међу свједоцима видимо ону аутономашку дјечурлију, которске голише, ц. к. чиновнике, Емилија Матарели, П. Панутиш, Бену Ланцу и Тројанца, но овај последњи не приказа се. Матарели ступа пред стол, но бранитељ му неда да се закуне, јер га кривцем сматра и подбадачем оне гунгуле. Питан је српски, а он јавно пред свима исповједи да тај језик не познаје, но талијански. Боже мој! Министарска наредба обстоји, да је сваки чиновник у Далмацији дужан знати српски и Талијански, а он је не слуша. Такове дакле чиновнике влада рани, који српски незнаду а са Србима једино у додир долазе? Он и другови му, доказано је, неред сиљу и јаче подбадају да на слабе ударају. Такви дакле људи да наш народни хлеб једу, да цесаро-краљевски наслов носе и да часном и вијерном стаљежу чиновника припадају. Задарска влада изнала би већ једном очи отворити и њих по правци осудити, а не давати им средства да се боље шире, жере и да боље неред сију. Ми се надамо у свијесну и поштену данашњу владу, да ће одстранити барем те смутљивце, ако је рада да у Котору мира буде.

Дође час и поротници по увиђењу своје и савјести јединогласно изјавише да г.г. професури криви нијесу, који се тако ослободише седмомјесечног неправедног притиска. Живјели!

Завршујем оном пословицом: ко другоме јаму копа, сам у њу пада. Професори, којима се јама копала, славно побие клевете и нападаје, војници и она аутономашка дјечурлија, који су јаму копали, пали су у њу сами. Томандел у тамници чека и чека јаку казну, она четвртица, стељу под обним противним мњењем и чекају из Задра заслужену осуду, а док то двоје невидимо, оканити се нећемо пера и мастила, но ћемо кривце и кривце спомињати да неби случајно ствар застала и не да акта пошла.

ПЕТИЊЕ, 27. Септембра — У неђељу 15 ов. прослављен је овђе на најсвечанији начин рођендан Његове Свјетлости, Књаза и Господара Николе. Још у предвечерје овога торжественног дана бијаше се све спремило за освјетљење домова; но необично велики дажд би узроком што се је исто одгодило за сјутрадан.

У десет сати бијаше обрђавана св. литургија са молебствијем и «Тебе Бога хвалимо», којој присуствоваше Њезина Свјетлост Књагиња Милена са својом свитом и са свјим овђешњим званичницима. После бож. литургије примала је Свјетла Књагиња честитке од разних лица и корпорација.

У славу дана бијаше у јасном двору свечана вечера, којој присуствоваху овђешња одабранија лица. Пошто и у неђељу кпша лијеваше, то немогаше освјетљење по жељи испасти, но ипак је било при свем томе величанствено. На више прозора бијаху понајвештани транспаренти са разних натписима у славу Књаза побједитеља. Особито падао је у очи велики и велељепни транспарент на великом гостилишту. У средини истога стајао је натпис: «Живно Књаз Никола, Побједитељ; а око натписа свијаху се у виду вијенца 2 лаворове гране, представљајуће побједоносне године 1876—1877. На лаворовијем листовима свијетљаху се имена свјих славодобитних бојева и освојенијех градова, као: Вучи До, Медун, Фундина, Рогаме, Маљат; Никшић, Биљеће, Горанско, Ноадре, Злоступ, Пресјека, Црквице, Мартинићи и т. д.

Истога дана послао је преосвештени господин Митрополит у име народа ову честитку Свјетлости Књазу:

Његовој Свјетлости Књазу Николи!
Твоји вијерни поданици честитају Ти овај сретни дан, у ком Те је Свемилоствиви подарио Твојем народу, да га прославиш и усређиш Твојем витешкјем и славијем дјелима, којима си славно испунио сав Свој живот а нарочито прошле

дане истога. Боже храпи и уздржи небесни нам тај дар, Књаза-побједитеља Николе! Боже живи ослободитеља и усређитеља Српскога народа, који уза те стоји са крвљу, животом и усрдном молитвом, да Ти Свемогући помогне докочати велико дјело, у ком си Себе и Свој народ прославио славом нечувеном!

У име вијерно га Ти народа:

Митрополит
Иларион.

На ову честитку стигао је овај одговор од Његове Свјетлости:

Његовом Високопреосвештенству
Господину Илариону Митрополиту
Црногорском.

Цетиње.
Ваше честитање, које ми у име милога ми народа подноси, особито ми је пријатно. Ја се препоручујем вашим светим молитвама да ми свемогући поможе сретно довршити дјело народнога ослобођења.

Књаз Никола.

— За освојењем Никшића дошле су Његовој Свјетлости, Књазу управо небројене честитке од дворова, највишијих личности, друштва, општина и појединијих лица и зборова са свјих страна нашега и страног свјета. И Њезиној Свјетлости, Књагињи дошле су истијем поводом многе честитке, а прва, врло срдачна, била је од Њезина Величанства, Царице руске.

Како је Свјетли Књаз са својом јуначком војском побједоносно напријед ишао, будући сваки дан крунисан новијем успјесима и освајањем, тако му ни честитке нијесу престале долазити. Од овјих у стању смо, саопштити нашијем читаоцима, што нам је особито пријатно, овај телеграфски поздрав народних посланика на сабору Хрватском:

Свијетломе Књазу Црне Горе!

Заступници народа на сабору Хрватском честитају витешком Књазу Црногорском и јуначкој његовој војсци на сјајним победама стеченим у крвавим борбама проти непријатељу Хришћанства и просвјете људске.

Иван Кукулевић. Светозар Кужевић. Др. Малеш. Јурај Камениар. Анте Циндл. Др. Ловро Видрић Забдац. Васо Ђурђевић. Мило Балтић. Иван Вончина. Ђорђе Томић. Јосип Краљевић. М. Месић. Војко Спасић. Шпан Томбор. Др. Стефан Димитријевић. Конрад Филип. Др. Мухић. Фране Фолнеговић. Ђ. Цернадак. Д. Пуст. Игњат Каткић. Чко Саитц. Александер Вукашиновић. Др. Лорковић, Мишко Вудјанк. Иван Штековић. Виктор Спшић. Др. Марко Лончарић. Тито Ожеговић. Магентам. Франо Раизер. Ј. Мишатовић. Васо Котур. Иван Вранчић. Франо Трпк. Драгутин Домјанић. Антун Пох. Мато Сладовић. Јосип Милчић. Барон Људевит Ожеговић. Јосип Кеплар.

Сви поздрављачи тешко су могли добити одговоре на толике поздраве од стране Његове Свјетлости Књаза; о најбољи је одговор свијема оно задовољство и радост, коју су нашим витешком Књазу учинили, и оно одушевљење, с којим је наша побједоносна војска толике братске поздраве и изјаве симпатија примила.

Честитка за наше побједо.

ТРСТ 10. Септембра: Виј се виј побједоносна застава на зидовима града Никшића. Тебе су развили јунаци Црногорци, мали народ али славна крв, којој се диви цео свет. Није јунака над Црногорца! Живно Свјетли Књаз! Живица Црна Гора, дика Словенска.

Тржашки Словенци.

Свој Господи, пријатељима и сродницима који ме удостојише својим саучешћем у жалости, постигавшој ме смрћу моје нигла незаборављене супруге ЈЕЛЕНЕ преминувшу 30. Септембра у 21. години свога живота, и сина Јована најтоплија благодарност.

Цетиње, 1. Октобра 1877.

Ожалошћени:
Милош Драгић.